

LA MEMÒRIA DE FAULKNER

Edicions de 1984 comença, amb *El llogaret*, el projecte de recuperació de l'obra de William Faulkner en català. VICENÇ PAGÈS JORDÀ

Quan algú em pregunta què pot donar la literatura que no proporcioni qualsevol artefacte audiovisual el convido a llegir l'obra de William Faulkner, feta a partir de la memòria, de la religió i de la imaginació, però sobretot de la paraula. Els seus llibres contenen unes quantes escenes que bé poden traduir-se al format cinematogràfic, però la majoria dels passatges resulten tossudament literaris. ¿Com es pot mostrar un “horror protuberant” o una “heterodòxia cerimoniosa”? ¿Són visibles uns branquillons que fan pensar en “els cabells esbullats pel corrent d'una dona adormida sobre el fons profund d'un mar sense vents ni mareas”? ¿Com es pot filmar un home que “tenia pinta de director d'una escola metodista dominical que conduís un tren regular de passatgers durant la setmana, o al revés”? I, finalment, ¿és possible visualitzar en una pantalla un nas descrit de la manera següent? “Semblava que el creador o el primer terrissaire hagués descartat el nas original i algú d'una escola radicalment diferent hagués reprès l'obra inacabada, o potser un humorista desprietat o bé algú que només havia tingut temps d'estampar al mig de la cara un avís frenètic i desesperat”.

La prosa de Faulkner és una mostra de llibertat absoluta. No se cenyeix a cap esquema ni a cap fórmula (ni tan sols a cap de seva). Cada pàgina de qualsevol dels seus llibres es pot orientar cap a una direcció que cap lector hauria gosat preveure. Aquesta característica, la comparteix amb Herman Melville (no m'imagino ningú capaç d'escriure un deliri tan rodó com *Moby Dick* tret d'un Faulkner que hagués estat mariner). Poques de les situacions que narren aquests dos pioners són extraordinàries, i no obstant són capaços de dotar-les de components èpics a còpia de talent i de recursos manllevats a Homer i a la Bíblia.

UN MICROCOSMOS AUTOSUFICIENT. *El llogaret*, que arriba amb una excel·lent traducció de Maria Iniesta i Agulló, es va publicar amb el títol *The Hamlet* el 1940, un any després de *Les palmeres salvatges*. Com la majoria dels seus llibres, Faulkner el situa al comtat imaginari de Yoknapatawpha, al nord del Mississipí. En aquest cas, se centra en un conjunt de cases i masos anomenat El Revolt del Francès, que forma un microcosmos autosuficient: “Sufragaven les seves pròpies esglésies i escoles; es casaven entre ells, de tant en tant cometien adulteri, més sovint homicidi, i ells mateixos es jutjaven i executaven. Eren protestants, demòcrates i prolífics, i no hi havia ni un sol terrinent negre en tota la regió.”

El subtítol del llibre és *Una novel·la de la família Snopes*. El primer capítol comença amb el terrinent Will Varner assegut en una cadira a l'antiga finca del Francès, ara abandonada, que és l'única propietat que ha comprat i no ha aconseguit vendre-la a ningú. Poques pàgines després apareix el primer dels Snopes, que no formen una família nuclear sinó més aviat una

constel·lació de grimpaies. Vius, silenciosos i calculadors, de mica en mica es fan càrrec de la botiga de Will Varner, de la ferreria, fins i tot de l'escola.

Una de les característiques de l'estil de Faulkner és que narra amb tot luxe de detalls escenes que no són rellevants per als protagonistes de la novel·la, que d'aquesta manera va formant meandres i afluent que al cap d'unes pàgines tornen al corrent principal. En el llibre primer d'aquesta novel·la hi trobem una llarga història de cavalls comprats, venuts i recomprats que, a part de delectar el lector que no té pressa, serveix tan sols per mostrar les causes de l'“avinagrament” del pare d'un dels protagonistes. Les germanes, magníficament descrites, no tornen a aparèixer en tot el llibre; entenc que tenen la funció d'introduir uns caràcters femenins que trobaran un eco més endavant.

La protagonista del segon llibre, filla de Will Varner, és un dels personatges més immòbils de la història de la literatura: “Ja de ben petita sabia que no volia anar enlloc, que al final de qualsevol progressió no hi troba-



Library of Congress

Marion P. Wolcott (1910-1990), Natchez, Mississipi, agost de 1940

ria res de nou ni d'insòlit, que arreu i sempre un lloc era exactament igual que un altre". Aquest personatge té la particularitat de despertar una atracció irrefrenable en els homes, que després dels meandres corresponents farà avançar la història. Per mostrar que aquest atractiu ja existia durant la primera adolescència, Faulkner re-

Una de les claus d'*El llogaret* és que, tot i ser una novel·la sobre els Snopes, no accedim mai a les seves llars, als seus càlculs, als seus dissenys. Només els coneixem a través dels altres personatges. D'aquesta manera es mantenen la confusió i la incertesa.

lata com se n'enamora el mestre d'escola. Abans, però, descriu el funcionament de l'escola quan hi ensenyava el mestre anterior, que serveix per incorporar frases com la següent: "Les noies no tenien cap respecte ni per les seves idees i coneixements ni per la seva capacitat de transmetre'ls; els nois no tenien cap respecte per la seva capacitat no ja d'ensenyar-los res sinó de fer-los obeir i comportar-se o ni tan sols tractar-lo amb miraments –qüestió que feia molt que havia superat l'estadi del simple amotinament per convertir-se en un mena de circ romà bucòlic, com l'assetjament d'un ós desdentegat i sarnós."

El protagonista del tercer llibre és un Snopes que ja havia aparegut, i que serveix a l'autor per mostrar el punt de vista d'un retardat mental, com ja havia fet a la novel·la *El soroll i la fúria*. Com que aquest personatge s'enamora d'una vaca, Faulkner ens explica la vida de l'amo de l'animal: la infantesa al poble, la joventut fugint d'una noia que el perseguia en silenci, el retorn, el casament, la mort prematura de l'esposa, el dolor (davant aquestes pàgines, el lector té dues sensacions: no sap on va el llibre, no vol que s'acabi). En paral·lel, un personatge secundari va deixant de ser-ho –de secundari– i es mostra com l'habitant més intel·ligent del Revolt del Francès.

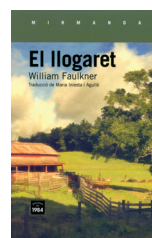
El quart i últim llibre s'inicia amb una llarga i esplèndida escena en què un foraster pretén vendre uns ponis amb prou feines domats als vilatans. Aquestes pàgines serveixen per introduir un personatge nou, que es defineix justament quan l'escena dels ponis està a punt de concloure. A continuació, un doble judici acaba de dibuixar el personatge. El desplegament de recursos literaris d'*El llogaret* conflueix a les últimes pàgines: torna al primer pla la finca abandonada que apareixia al començament, que un dels Snopes aconsegueix endossar al personatge que semblava més llest del llibre.

UN JOVE DEL CAMP. Una de les claus d'*El llogaret* és que, tot i ser una novel·la sobre els Snopes, no accedim mai a les seves llars, als seus càlculs, als seus dissenys. Només els coneixem a través dels altres personatges, com ara la colla d'ociosos que passa les hores asseguts al porxo de la botiga, que sovint s'equivoquen en els judicis. D'aquesta manera es mantenen la confusió i la incertesa. Pel que fa a l'es-

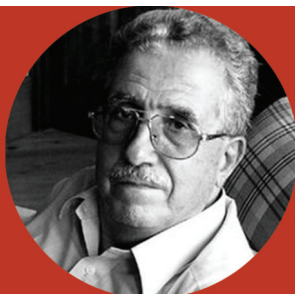
til compositiu, a vegades Faulkner excel·leix més en la presentació dels personatges que en la narració, ja que li permeten incloure sentències. També és cert que resulta difícil escriure diàlegs memorables quan els protagonistes saben molt més del que diuen.

Com Balzac a *La comèdia humana*, a cada llibre Faulkner afegeix una dimensió més al seu món, on apareixen personatges d'altres novel·les seves. A diferència de Balzac, però, no cau en la professionalitat del que ha d'escriure un nombre mínim de pàgines per dia i no aconsegueix dissimular-ho. La fatalitat i la violència transcendent fan pensar en el Borges dels *gauchos* destres i orgullosos, de les venjances i els duels, que arribaria molt després, el 1970, amb *El informe de Brodie*. Però en qui fa pensar més és en el mateix Faulkner: hi trobem la fúria del Popeye de *Santuari*, la tossuderia del protagonista de *Sartoris*.

William Cuthbert Faulkner (1897-1962) va créixer a Oxford, un poblet de 2.000 habitants. Va estudiar fins als disset anys, no va viatjar gaire –i de fet els seus escassos trasllats no van afectar els millors llibres que va escriure–, era enemic de tertúlies literàries i de tot el que s'assemblés a la crítica o a la teoria. "Ets un jove del camp, tot el que coneixes és un petit indret del Mississipí on has nascut", li va dir Sherwood Anderson, i no s'equivocava. ■



William Faulkner
El llogaret
Traducció de Maria Iniesta i Agulló
Barcelona: Edicions de 1984, 2014, 464 pp.
22,90 €



"L'Avenç ens proporciona una mirada informada al passat i un testimoni de la vitalitat actual de la cultura catalana"

JOSEP FONTANA, historiador

#LA400